

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het economisch jaar 2025 was vooral door (geo)politieke spanningen roerig. We zagen op het wereldtoneel schuivende machtsverhoudingen en een run op kritieke grondstoffen en technologieën. Met name de door Trump aangekondigde handelstarieven zorgden voor veel onrust en onzekerheid in de wereldwijde economie. De meeste tarieven werden weliswaar gewijzigd of uitgesteld, maar dat een handelsoorlog de Nederlandse en Brabantse economie zal raken is evident. Onze welvaart is zodoende allesbehalve vanzelfsprekend. Het is zaak om nu te handelen en randvoorwaarden voor een sterk investeringsklimaat op orde te brengen – juist op dit vlak kent Nederland steeds meer uitdagingen, zoals op gebied van stikstof en netcongestie. Daar opteert niet toevallig ook voormalig ASML-topman Peter Wennink voor in zijn onlangs gepresenteerde [rapport](#) voor het toekomstig verdienvermogen van Nederland en het versterken van het Nederlandse investeringsklimaat. De kloof tussen Europa en technologische voorlopers China en de Verenigde Staten is al in hoog tempo groeiende, waardoor Europa afhankelijker dreigt te worden als er niks gebeurt, aldus Wennink.

Tegelijkertijd hebben we als Nederland, en zeker ook Brabant, alles in huis om mondiaal een technologisch relevante speler te blijven. Noord-Brabant vervult een sleutelrol als economische motor in de Nederlandse context. Onze provincie vormt het hart van de Europese hightech maakindustrie, waarin kennis, ontwerp, productie en export elkaar versterken. Met een hoge R&D- intensiteit, sterk publiek-private samenwerking en toonaangevende bedrijven en kennisinstellingen draagt Noord-Brabant in zeer hoge mate bij aan het nationale verdienvermogen. Om deze eigenschappen extra kracht bij te zetten hebben we de handen ineengeslagen met de provincies Gelderland en Overijssel, complementaire provincies op gebied van semicon, medische technologie, life sciences, bio- en voedingstechnologie, en hebben we zodoende het kabinet opgeroepen middels een [position paper](#) om samen met ons te investeren.

Het afgelopen jaar hebben we daarom vol ingezet op de effectuering en de uitvoering van de [Uitvoeringsagenda Economie, Kennis & Talentontwikkeling 2024-2027](#). Zo hebben we als provincie Brabant in 2025 besloten om €8 mln. te investeren in innovatieve bedrijven die technologieën ontwikkelen voor digitale en fysieke veiligheid. Deze plannen zijn vastgelegd in het Actieplan Missie Veiligheid (waarin ook ontwikkelingen met defensie een rol spelen). Een belangrijk onderdeel daarvan is het besluit om samen met partners €14,5 mln. te investeren in het Brabant House of Cyber, waarmee Brabantse bedrijven beter beschermd worden tegen digitale dreigingen. Daarnaast willen we voor de vastgoedontwikkeling op Business Park Avirolanda en de ondersteuning van de groei van een militair en civiel onderhoudscluster voor luchtvaart twee leningen verstrekken van in totaal €55 mln. en voor €12 mln. aan eigen vermogen toevoegen, waarover we met uw Staten hebben gesproken.

Tevens investeren we samen met het bedrijfsleven ruim €4 mln. in duurzame, slimmere en toekomstbestendigere chipproductie via de innovatiecoalitie Circular Semicon. Bovendien hebben we subsidie beschikbaar gesteld voor doorbraakprojecten met ingrijpende impact op de transitie van lineaire naar een circulaire economie. Daarnaast zijn we samen met Brabantse gemeenten, de BOM en de triple-helixorganisaties gestart met zogenaamde Brabant Coaches, die ondersteuning bieden aan ondernemers op een breed terrein van digitalisering en AI, circulair ondernemen, cyberweerbaarheid tot arbeidsproductiviteit.

Bovendien hebben we in het begin van het jaar besloten om €4 mln. te investeren in de doorontwikkeling van een nieuwe generatie kernreactoren. Een consortium gaat de komende jaren werken in Brabant aan het ontwikkelen en testen van cruciale onderdelen voor een gesmolten zout reactor.

Ook hebben we de samenwerking met de Duitse deelstaat Baden-Württemberg versterkt bij de gezamenlijke ontwikkeling van klimaatneutrale waterstof via een nieuw Duits-Nederlands onderzoeksproject. Tot slot hebben we met delegaties van Brabantse bedrijven en kennisinstellingen innovatiemissies georganiseerd naar Japan en Zuid-Korea, waar verbindingen zijn gelegd op gebied van semicon en batterijtechnologie.

Voor wat betreft onze resultaten en indicatoren richting 2027 (Uitvoeringsagenda) en 2030 (Beleidskader) liggen we op koers.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Brabant is een vooraanstaande speler in het Europese innovatiesysteem

Indicatoren:

- We streven naar een structurele top-15 notering in de Regional Innovation Scoreboard van de Europese Commissie in 2030



In de Europese ranglijst zakt Brabant van plek 19 met 140,8 punten (2023) naar positie 26 met 146,2 punten (2025). Onze totaalscore is weliswaar verbeterd, wat betekent dat we op alle indicatoren gezamenlijk zijn gegroeid, maar sommige andere Europese regio's zijn nog sneller gegroeid dan wij. Daarmee stokt de Brabantse opmars even. Immers, in 2021 bevonden we ons nog op plek 36 (137,3 ptn) en in 2022 op plek 25 (139 ptn). Desalniettemin behoort Noord-Brabant nog steeds tot de zogenaamde 'Innovation leaders' van Europa. We doen het vooral goed op 'LLO', 'innovatieve samenwerking en productinnovaties binnen het MKB' en 'octrooi-aanvragen' en inhaalslag gemaakt in 'internationale wetenschappelijke publicaties'. We vertrouwen erop dat een top 15 notering in 2030 nog steeds haalbaar is. We doen het echter relatief minder goed o.g.v. 'Investerings in niet-R&D innovaties' en 'verkoop van nieuwe innovaties'. Ook is 'handelsmerk-aanvragen' sterk gedaald.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Stimuleren en faciliteren van het Brabantse MKB om innovatieve producten op de markt te brengen die bijdragen aan (een van de) vijf missies of de ontwikkeling van sleuteltechnologieën

Indicator	2025	2026	2027
We ondersteunen per jaar 200 kleine of middelgrote MKB'ers (op basis van de MIT-regeling samen met het rijk) die werken aan innovatie voor nieuwe producten, diensten of productieprocessen	200	200	200

aantal 200 heeft betrekking op Zuid-Nederland



In 2025 heeft Stimulus namens provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg succesvol uitgevoerd. In totaal zijn 253 bedrijven in Zuid-Nederland ondersteund waarvan 174 Brabantse bedrijven.

Mogelijk maken en stimuleren van doorbraken en toepassingen van nieuwe technologieën door de ontwikkeling van nieuwe Brabantse coalities en de uitbouw van bestaande coalities

Indicator	2025	2026	2027
In 2027 hebben we voor alle missies technologische doorbraken en nieuwe toepassingen (mede) mogelijk gemaakt met nieuwe coalities	2	3	2



In 2025 hebben we samen met externe partners drie innovatiecoalities opgestart: Innovatiecoalitie nucleair 2.0, Innovatiecoalitie Brabant House of Cyber (als onderdeel van het in 2025 vastgestelde Actieplan Missie Veiligheid) en Plan Medtech (als verdieping van de innovatiecoalitie Medtech). Daarnaast werken we binnen het Actieplan Missie Veiligheid projecten op binnen Cybersecurity en Dual-use Defensie technologie. Door subsidiëring van het Open Battery Industrialisation Cluster verstevigen we de Brabantse positie binnen de ontwikkeling van nieuwe batterijtechnologie.

We organiseren internationale innovatie samenwerkingen

Indicator	2025	2026	2027
Aantal bedrijven en kennisinstellingen die actief betrokken zijn bij door ons georganiseerde internationale ontmoetingen.	100	100	100



In 2025 zijn er 150 bedrijven en kennisinstellingen actief betrokken geweest bij door ons georganiseerde internationale ontmoetingen (uitgaand en inkomend), zoals met Japan en Zweden (gericht op AI en digitalisering in de zorg), met Zuid-Korea (thema batterijen, Semicon en fotonica), diverse missies naar en uit Duitsland (Medica, Automatica, thema waterstof), en Parijs (duurzame voedselketens).

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Brabant heeft internationaal een uitstekende economische concurrentiepositie.

Indicatoren:

- We streven naar een top-15 notering in de Regional Competitiveness Index van de Europese Commissie in 2030.
- % toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar (BBV-verplichte indicator)



Momenteel (de laatste meting dateert nog steeds van 2022), staat Brabant op de 4^e positie met 140,6 punten. Dat is een flinke stijging ten opzichte van 2019, toen Brabant nog plek 20 (met 137,6 punten) bezette.

Volgens het CBS groeide het BRP van Brabant in 2024 (t.o.v. 2023) met 0,7%. In 2023 was dat nog 1,1%, tegenover een groei van 0,1% landelijk. Voor 2025 zijn er nog geen definitieve CBS-cijfers. Noord-Brabant is in Nederland groeimotor voor banen, bnp en arbeidsproductiviteit. Er wordt een bruto regionaal product verdiend van maar liefst €171 mrd. (€ 64.658 per inwoner t.o.v. € 62.381 per inwoner landelijk) (2024), wat neerkomt op 15% van het nationale bruto binnenlands product. Daarmee draagt Noord-Brabant dus voor 1/7e deel bij aan de ontwikkeling van de Nederlandse economie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Inspelen op uitdagingen en belemmeringen voor het Brabantse vestigingsklimaat

Indicator	2025	2026	2027
We hebben voor drie schaarstevraagstukken, strategische perspectieven ontwikkeld en geïmplementeerd.	2 ontwikkeld	1 ontwikkeld	3 geïmplementeerd



- Het ruimtelijke economisch handelingsperspectief heeft de afrondende fase behaald in 2025 en is in Q1 2026 opgeleverd.
- Het schaarsteperspectief voor de economie op het onderwerp stikstof is meegenomen in de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof.
- In het Energieperspectief, dat in januari 2026 is gepubliceerd, is de uitwerking voor de economie meegenomen. Hierin is ook een perspectief op schaarste verwerkt.
(Bij Burap-II was ontwikkeling van 2 laatste perspectieven nog onzeker, waardoor kleurcode op oranje was gezet.)

Ontwikkelen, benutten en behouden van voldoende talent op alle niveaus

Indicator	2025	2026	2027
We hebben onze aanpak om afgestudeerden te behouden voor het Brabantse MKB in tekortsectoren herijkt en geïmplementeerd.	Aanpak geformuleerd	Aanpak uitvoeren	Resultaten evalueren en continueren



Inmiddels is er een concrete aanpak geformuleerd voor het behouden van talent in de regio, specifiek bij het MKB. We zijn nu in overleg met diverse partijen om de uitvoering ter hand te nemen.

Versterken van het fundament van de Brabantse data-economie, door inzet op de datamaturiteit van het stuwend MKB, het opleiden en behouden van datatalent, het verbeteren van de digitale infrastructuur en het verhogen van onze cyberweerbaarheid

Indicator	2025	2026	2027
In 2027 zijn 1.000 innovatieve MKB-bedrijven geadviseerd en begeleid over digitale transformatie en andere transitithema's	250	250	250



In 2025 zijn in totaal 357 MKB bedrijven geadviseerd en begeleid via de Brabantcoaches op de diverse thema's. De pool van Brabantcaches is in de loop van 2025 gecompleteerd en de trainingen zijn gegeven. Dat betekent dat in het half jaar na de aanloop- en opstartperiode de Brabantcoaches goed op stoom zijn gekomen. Immers, bij de Voortgangsrapportage halverwege 2025 stond het aantal nog op 95.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

In de Brabantse samenleving plukt iedereen de vruchten van economisch succes.

Indicatoren:

- We streven ernaar om in 2030 op de CBS-indicatoren voor brede welvaart 'bbp per hoofd bevolking' en 'Opleidingsniveau' beter dan wel gelijk te scoren ten opzichte van 2020 (startdatum Beleidskader)
- % bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) (BBV-verplichte indicator).



- Het BBP per hoofd van de bevolking in Noord-Brabant is de afgelopen jaren gestegen van 49.700 (2020) naar 54.400 (2024). Dit is iets hoger dan het Nederlandse BBP per hoofd van de bevolking (54.400 in 2024).
- Het percentage van de Brabanders dat een HBO of WO opleiding heeft afgerond, is gestegen van 29,9% in 2020 naar 32,2% in 2024. Dit ligt iets lager dan het landelijke percentage van 33,3% (2024).
- De bruto arbeidsparticipatie is in Q3 2025 (76,5%) hoger dan in Q3 2020 (74,4%). Dat is iets hoger dan het landelijke percentage (76,4%).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Verhogen van de welvaartsniveaus in alle Brabantse regio's door de kracht van de ene regio te verbinden aan de andere regio

Indicator	2025	2026	2027
We hebben met de regio's afspraken gemaakt en een aanpak ontwikkeld die ervoor zorgt dat we meer hoogwaardige industrie voor Brabant behouden.	Afspraken gereed	Aanpak gereed	In uitvoering



Met het Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH) is een eerste gezamenlijke basis gelegd voor regionale afstemming en benutting van onderlinge kracht. REH is in december 2025 gepubliceerd (concrete uitwerking volgt in 2026.) Verder werken we aan het in kaart brengen van de waardeketens door heel Brabant heen, waarbij een scherper beeld krijgen van hoe we de kracht van de ene regio aan de andere kunnen verbinden.

Opstarten en/of uitvoeren van projecten gericht op innovatie in de zorg en/of preventie (bijdrage programma EKT aan Beleidskader Gezondheid)

Indicator	2025	2026	2027
Aantal projecten	1	1	1



In 2025 ontwikkelde het Care Innovation Centre voor de Provincie een aanpak voor Health Hubs: tijdelijke locaties op vijf plekken in Brabant die gedurende drie jaar 3 keer gezondheid, eigen regie en preventie stimuleren én Brabantse Health Tech-MKB's versterken. Het doel is dat lokale partijen het concept daarna zelfstandig voortzetten om zorgdruk en kosten te verlagen en regionale innovatie te bevorderen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

De Brabantse economie is verregaand circulair.

Indicatoren:

- Het gebruik van niet-vernieuwbare grondstoffen is volgens de landelijke afspraken met 50% verminderd in 2030.



Het Rijk heeft geconcludeerd dat deze indicator erg moeilijk te monitoren is en werkt daarom aan een herziening van deze doelstelling. Als provincie hebben we ook ondervonden dat het meten van grondstofgebruik uitdagend is en daarom volgen we dat traject met interesse. De data die wel beschikbaar is lijkt te wijzen op een recente daling van grondstofgebruik in Brabant, maar het is niet duidelijk of dat genoeg zal zijn om de doelstelling voor 2030 te halen. Naast onze inspanningen zal daarvoor meer nodig zijn van andere partijen, zoals het Rijk.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Reduceren van het gebruik van primaire grondstoffen

Indicator	2025	2026	2027
In 2027 is de ketenaanpak in de maakindustrie in uitvoering gebracht voor prioritaire productgroepen (kapitaalgoederen): semicon, machinebouw algemeen.			



Er is ingezet op het versterken van de circulaire ketensamenwerking tussen bedrijven en het toewerken naar een coalitievorming binnen de semicon (IC Semicon). De derde tranche van het Circular Value Center Fast forward programma is succesvol afgerond met twee circulaire ketenprojecten. Een Europese aanbesteding voor een vierde tranche is toegekend. Er is gestart met de opdracht rondom de routekaart data-digitalisering en CE. Onze succesvolle routekaart remanufacturing is overgenomen door de provincies Gelderland, Overijssel en Zuid-Holland waarop een gezamenlijk initiatief is gestart voor het remanufacturing collectief zuid- en midden-Nederland.

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- [Bom Holding BV](#)
- [Meerjarenplan BOM 2025-2028](#)
- [Businesspark Aviolanda \(BPA\)](#)

- [Pivot Park holding](#)
- [Green Chemistry Campus BV](#)
- [Havenbedrijf Moerdijk](#)
- [Brabant Startupfonds](#)

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

5. Economie

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2025	Vershil begr. na wijz.
	primitief	na wijziging	realisatie	- realisatie
Lasten				
Programmalasten	22.761 N	81.631 N	90.008 N	8.376 N
Toegerekende organisatiekosten	8.672 N	9.576 N	9.833 N	257 N
Totaal Lasten	31.433 N	91.208 N	99.841 N	8.633 N
Baten				
Programmabaten	109 V	37.315 V	51.915 V	14.600 V
Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	0	0	2.553 V	2.553 V
Totaal Baten	109 V	37.315 V	54.467 V	17.152 V
Saldo van baten en lasten	31.324 N	53.893 N	45.373 N	8.519 V

Toelichting op de verschillen t.o.v. de begroting

5. Economie

5. Economie - Afwijking lasten (bedragen x € 1.000)	8.633 N
Europese programma's	14.900 N

Het betreft met name hogere Efro-bijdrage OP-Zuid ad € 17,8 mln. (N). Dit is budgettair neutraal, zowel aan de lasten- als baten-kant (provincie is doorgeefluik voor Europese middelen). Verder zijn er uitgaven m.b.t. bepaalde regelingen lager dan verwacht en zijn er diverse projecten voordeliger afgewikkeld (€0,7 mln. V) en nog verschillen in uitvoeringskosten (€ 2,2 mln. V).

Toevoeging rentebaten	2.100 V
-----------------------	---------

Dit betreft rentebaten met betrekking tot een voorziening Stimulus. (Voorziening is t.b.v. provincies Limburg, Zeeland en Noord-Brabant). Deze baten zijn toegevoegd aan voorziening en dit was niet in de raming opgenomen.

Provinciale Cofinanciering MIT	1.400 V
--------------------------------	---------

Provinciale cofinanciering MIT omvat zowel project- als uitvoeringskosten. M.b.t. projecten MIT 2025 zien we een overbesteding, echter nog niet alle beschikkingen zijn in 2025 afgerond en daardoor is het geraamde bedrag aan provinciale cofinanciering MIT 2025 nog niet als last genomen. Deze middelen zijn echter in 2026 nog nodig om aan onze cofinancierings-verplichting te kunnen voldoen en wordt daarom ook voorgesteld om restant ad € 1,4 mln. over te hevelen.

5. Economie

SPUK MIT	1.000
	V

De uitgaven m.b.t MIT (2022 t/m 2025) die d.m.v. een SPUK gedekt worden, zijn € 1 mln. lager dan geraamd, deze worden volledig vanuit Rijk gedekt. (Zie ook baten).

Arbeidsmarktbeleid	1.000
	V

Betreft subsidiebeschikking ad € 1 mln. aan Midpoint Brabant Development B.V. ten behoeve van het project 'Actieplan Arbeidsproductiviteit Slimmer Werken Pact Brabant 2025 - 2028'. Deze subsidie is weliswaar eind 2025 beschikbaar, maar leidt pas in 2026 tot lastneming.

Missie gedreven innovatiebeleid/ruimtelijke economische structuurversterking	1.000
	V

Door de afhankelijkheid van derden is het vaak lastig om exact aan te geven in welk jaar de uitgaven gerealiseerd worden, enkele subsidiebeschikkingen schuiven daarom door naar 2026. (Bijvoorbeeld Stichting Breda University of Applied Sciences voor het project 'Van Diesel naar Data'.)

Toegerekende organisatiekosten	257
	N

De toegerekende organisatiekosten komen op basis van de gerealiseerde capaciteitsinzet hoger uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere lasten	24
	V

5. Economie - Afwijking baten (bedragen x € 1.000)	17.152
	V

Europese programma's	17.800
	V

Wordt veroorzaakt door een hogere Efro-bijdrage ad € 17,8 mln. Zie ook afwijking lasten.

SPUK MIT	1.250
	N

De ontvangsten vanuit het Rijk m.b.t uitgaven MIT (2022 t/m 2025) zijn € 1,25 mln. lager dan geraamd. Betreft een verschuiving van voorgaande jaren, zie ook afwijking lasten.

Rentebaten	2.100
	N

Dit betreft (verplichte) toevoeging van rentebaten aan een voorziening Stimulus. Voorziening is t.b.v. provincies Limburg, Zeeland en Noord-Brabant). Deze baten waren niet in de raming opgenomen. (Zie ook afwijking lasten.)

Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	2.553
	V

De bijdrage in toegerekende organisatiekosten komt hoger uit.

5. Economie

Overige: saldo van overige lagere en hogere baten

150 V